

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน ภาวะทางเศรษฐกิจที่รัดตัวมีผลผลักดันให้บุคคลต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในลักษณะต่าง ๆ การไม่ทำงานทำก็เป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน ผลของปัญหานี้ไม่เพียงก่อให้เกิดความยากจน อดอยาก หรือขาดแคลนในทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพและความสงบสุขของสังคมด้วย ปัญหานี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงกำลังรองานอยู่เป็นจำนวนมาก (ธรรมศักดิ์ มีอิสระ, 2531) นอกจากการไม่ทำงานแล้วการไม่พอใจในงานอาชีพก็เป็นเรื่องที่น่าวิตกในแง่ของสังคมส่วนรวมด้านการสูญเสียทางการศึกษา ซึ่งเกิดจากการไม่ได้วางแผนในการทำงาน การเลือกอาชีพอย่างไม่เหมาะสม และการเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ไม่ตรงกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของตนเอง ทำให้ทำงานอย่างไม่มีความสุข เปลี่ยนงานไปเรื่อย ๆ จึงเป็นการยากที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ (มาลินี จุฑาปะมา, 2536) และจากการศึกษาของไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524) เรื่องวัฒนธรรมในการทำงาน ความเชื่อต่อค่านิยม และพฤติกรรมของคนไทย พบว่าไม่มีการฝึกให้เด็กรู้จักทำงานเพื่อช่วยตนเอง รวมทั้งไม่ได้ฝึกให้เตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ข้อยเสียของการทำงานก็คือไม่มีการวางแผนในการทำงาน ไม่มีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม ชอบทำงานคนเดียว นอกจากปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงแล้ว บรรเจิด จันทโรทัย (2532) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดบริการแนะแนวอาชีพ ของโรงเรียนในโครงการทดลองการจัดบริการแนะแนวอาชีพอย่างมีระบบครบวงจรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พบปัญหาเกี่ยวกับอาชีพที่เกิดขึ้นกับนักเรียนประถมศึกษา ดังนี้ ผู้ปกครองของนักเรียนขาดความเอาใจใส่ต่อการเรียน ความสนใจและความถนัดของบุตรหลาน ผู้แนะแนวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานแนะแนวอาชีพ นักเรียนไม่มีโอกาสทดสอบความสนใจ ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเองและนักเรียนขาดแหล่งบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ

ข้อบกพร่องเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ ซึ่งนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2537) กล่าวถึงการแนะแนวอาชีพว่าเป็นการช่วยเหลือบุคคลให้เลือกตัดสินใจเข้าสู่

อาชีพโดยนำเอาความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพของตนเองมาพิจารณาว่าร่วมกันไปกับงานอาชีพ จากแนวความคิดดังกล่าวการแนะแนวอาชีพจึงควรเริ่มจัดให้เด็กตั้งแต่วัยช่วงแรกที่เด็กได้มีการเริ่มต้นพัฒนาการทางอาชีพตามที่ Ginzberg (1957 อ้างถึงใน ปิยะมิตร เมธาธิระนันท์, 2537) ได้กล่าวว่า การรับรู้ด้านอาชีพของเด็กจะเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่ออายุ 11-12 ปี และ Super (1957) ได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า “ในวัยนี้เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเองและการเรียนรู้โลกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Isacson (1977 อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528) ที่ได้กล่าวถึงการรับรู้ด้านอาชีพของเด็กวัยประถมศึกษาตอนปลาย (อายุ 11-13 ปี) ว่าการรับรู้ด้านอาชีพและการสำรวจโลกของอาชีพมีความจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้โดยเด็กจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้จักโลกของงานและอาชีพ เห็นความสำคัญของอาชีพที่มีต่อสังคม ตลอดจนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตนเองและงานอาชีพได้

สำหรับการพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ วรณา พรหมบุรณย์ (2526) ได้กล่าวถึงคณะดำเนินงานเกี่ยวกับอาชีพของเด็กตั้งแต่วัยระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาวาย ได้ให้แนวทางการพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ ดังนี้ เด็กทุกคนควรมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองไปให้ถึงขีดความสามารถสูงสุดของความสามารถของตนเอง มีโอกาสที่จะได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพ มีโอกาสได้สำรวจอาชีพ มีโอกาสได้เตรียมพร้อมเพื่อเลือกอาชีพ นอกจากนี้ควรมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมอาชีพมากมาย เพื่อที่จะค้นหาความชำนาญของตนในเรื่องอาชีพเหล่านั้น และควรรู้จักกระบวนการของอาชีพหลาย ๆ ชนิด มีความรู้ในเรื่องความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างการศึกษา กับอาชีพ โดยการที่จะพัฒนาให้เด็กเกิดการตระหนักรู้หรือมีการรับรู้ด้านอาชีพนั้น จะต้องใช้วิธีการที่สามารถโน้มน้าวความสนใจของเด็กให้เกิดความต้องการและความสนใจในการที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้บรรลุผลอย่างสูงสุดนั้น สามารถทำได้โดยใช้กิจกรรมแนะแนวอาชีพ ซึ่งได้แก่ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ เช่น วิธีการ บทบาทสมมติ วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ การเล่นเกม การแสดงละคร การสาธิต การทดลองและการทัศนศึกษาในสถานการณ์จริง เทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้จะใช้ได้ผลดีกับเด็กในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยของการรวมกลุ่ม (Gang Age) ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่มเพื่อน เช่น เล่นกีฬา หรือเล่นเกมต่าง ๆ (อึ้งฉะ บุพเพส และคณะ, 2534) ดังนั้นการนำกิจกรรมแนะแนวมาพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางใน

ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมีการรับรู้ด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2538 จำนวน 7 ห้องเรียน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2538 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้องเรียน

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.4.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การรับรู้ด้านอาชีพ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 การรับรู้ด้านอาชีพ ประเมินออกมาเป็นคะแนนจากการตอบแบบประเมินการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประเมินก่อนและหลังการทดลอง

1.5.2 นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติเรื่องอาชีพ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ ต้องเข้าร่วมการทดลองอย่างน้อย 7 ครั้ง จากจำนวนทั้งหมด 8 ครั้ง

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เป็นการปลูกฝังลักษณะที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงใช้ในชีวิตรประจำวัน

1.6.2 กิจกรรมแนะแนวอาชีพ หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ ชื่อกิจกรรม เนื้อหา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เวลาที่ใช้ สถานที่ การจัดสถานที่ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม วิธีดำเนินการ และแบบฝึกหัดเพื่อประเมินการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน

1.6.3 การสอนแบบปกติ หมายถึง การบรรยายและการซักถามนักเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและสรุปโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน (ขั้นนำ, ขั้นสอน, ขั้นสรุป และขั้นวัดผล) การประเมินผล สื่ออุปกรณ์ และแบบฝึกหัด

1.6.4 การรับรู้ด้านอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประกอบอาชีพ ลักษณะของอาชีพแต่ละประเภท คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ โดยประเมินจากคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน

1.6.5 กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ

1.6.6 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เพื่อพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีการพัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพ เกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของอาชีพ ลักษณะอาชีพ ลักษณะผู้ประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับอาชีพ การมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการเตรียมตัวเข้าสู่โลกแห่งอาชีพ

1.7.2 ได้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เพื่อใช้พัฒนาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6